

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 36, Nisan 2019, s. 291-302

ISSN: 2149-0821 Doi Number:<http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4976>

Ayře ÖZPOLAT

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Myo Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü,

Öğr. Gör. Meltem GÜL

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Myo Yönetim Organizasyon Bölümü,

m.gul@firat.edu.tr

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ÖFKE DÜZEYLERİNİN TESPİTİNE YÖNELİK BİR ARAşTIRMA (ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)

Özet

Öfke diğer duygular gibi son derece doğaldır, evrensel ve sağlıklı olarak ifade edildiğinde yapıcı ve kişiler arası iletişimi düzeltici olabilen bir duygudur. Ancak öfke kontrol edilemeyen ve yıkıcı bir biçimde davranışlara yansıdığı takdirde saldırgan ve tahrip edici tepkilere dönüşme potansiyeline sahiptir. Her meslek mensubunda olduğu gibi iř temposunun çok yoğun olduğu muhasebe meslek mensupları da zaman zaman öfkeyle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu çalışma muhasebe meslek mensuplarının öfke düzeylerini belirlemek ve çeşitli demografik verilerle öfke düzeyi arasındaki ilişkiyi test etmek üzere yapılmıştır. Elde edilen verilere göre muhasebe meslek mensuplarında öfkeye neden olan sebeplerden biri başkalarının hataları yüzünden yaptıkları için aksamasıdır. Ayrıca kadın meslek mensuplarının erkek meslek mensuplarına göre öfke düzeyleri daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Meslek Mensupları, Öfke Düzeyi, Öfke Kontrolü,

**A RESEARCH TOWARDS DETERMINATION OF THE LEVELS OF
ANGER OF THE MEMBERS OF ACCOUNTING PROFESSION (ELAZIĞ
PROVINCE EXAMPLE)**

Abstract

Anger is so natural just like other emotions; it is universal and is an emotion which may be constructive and corrective for the interpersonal communication when expressed in a healthy way. However, if anger reflects in behaviors in an uncontrolled and destructive way; it has the potential of changing into offensive and subversive reactions. As it is the case for all members of professions; members of the accounting profession which have a very busy pace face with anger sometimes.

This study has been carried out in order to determine the levels of anger of the members of accounting profession and to test the relationship between several demographical data and the level of anger. According to the data obtained; one of the reasons that cause anger in the members of accounting profession is that their works are disrupted because of the mistakes made by others. In addition, anger levels of the female professionals are higher than the male professionals.

Keywords: Members of the Accounting Profession, Level of Anger, Anger Control.

GİRİŞ:

İnsan, duyguların hayatına şekil verdiği ve aklının ise duygulara kılıf bulmadaki rolü ile günlük yaşamını ve sosyal ilişkilerini sürdürmektedir. Her dönemde insanda duyguların özünün değişmemesine rağmen niceliğinde ve tepki şekillerinde değişimler görülmektedir. Bireyin yaşadığı sosyo-kültürel yapı ve egemen ekonomik sistem sonucu bu değişimler bazı duyguların örtük şekilde yaşanmasına neden olurken bazı duyguların hayatın tümüne hâkim olmasına neden olmaktadır. Günümüzde kapitalist sistemin ve liberal ekonomin bireyselliği ön plana çıkarması duygulara doludizgin ortaya çıkma şansı vermekle birlikte duyguları yönlendirecek akliselim düşünmeyi zayıflatmıştır. Güvenliğin ve sosyal güvencelerin yetersizliği, ekonomik koşulların aileleri zorlamaları, kısacası zorlayıcı yaşam koşulları insanları birbiriyle rakip, gergin, çaresiz, engellenmiş hale getirmektedir. Bu engellenmeler sonucu kişiler, kronik olarak uyarılmış ve gerilmiş hale gelebilmektedirler.

Özellikle günümüzde bireyler, ekonomik etkinliklerini yerine getirirken hızla yenilenen teknoloji ile tecrübe ve mesleki yeteneği bir anda anlamsız kılmaktadır. Buna bağlı olarak sosyal güvenliğin, ekonomik kazancın ve statünün yitirilme riski ve durumu küresel dünyada gerginliğe ve öfkeye neden olabilmektedir. Yapılan bu araştırmada mevzuattaki hızlı değişimler ve monoton iş yapısı, iş yoğunluğu ve bireysel ilişkileri ve kararları içermesi bakımından muhasebe meslek elemanlarının öfke düzeyleri ölçülmekte ve demografik verilerle ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

1.Öfke Tanımı, Tetikleyicileri ve Sonuçları

Güçlü bir husumet duygusu olan öfke, hoşnutsuzluğu içeren yoğun bir duygusal durumdur. Kızgınlık, hiddet, sinirlenme, saldırganlık, düşmanlık (hostilite), hiddet, şiddet ve gazap gibi

kelimelerle ortaklığı olan öfke bir duygu olmakla birlikte aynı zamanda tepkinin de adıdır. Verilen tepkiler kültürel ve sosyal çevre tarafından öğretilmesine rağmen bazı uyarıcılara karşı geliştirilen duygusal stres sonucu ortaya çıkmaktadır (Balkaya, 2001:2,5). Kişinin kendisine, diğerlerine ve başına gelenlere yani yaşanılan dünyaya karşı oluşan öfke duygusu ılımlı olduğu takdirde işlevselliği ile insanı korumayı sağlamaktadır (Soykan, 19). Tüm olumsuz duyguların en benzersizi olan öfke ortaya çıktığı zaman insanı son derece canlı, enerjik ve haklı (!) yapmaktadır. Öfkenin oluşturduğu haklılık fikri tamamen “*amigdalanın*” düşünen beyne yani “serebral korteksi” ve beynin geri kalanını gasp etmesiyle oluşmaktadır. Şiddetli öfke oluşumunun sonucunda sağlıklı kararların verildiği tabiri caizse kafayı sıyırma olayı olarak görülecek öfkeli durumlarda kaybedilen muazzamdır (Davies, 2018:10-13).

Öfke duygusu Goleman’a göre hiddetli, gazap, tükenme, içleme, kızma, sinirlenme, hınç, kin, rahatsızlık ve düşmanlığı uç noktada ise patolojik şiddet ve nefreti içermektedir. Öfkeli insanın kan akışı savunmayı gerektirecek şekilde düşmana vurmaya veya silahı tutmak için ellere yönelmekte, kalp atışı hızlanmakta, adrenalin gibi hormonların hızlıca salgılanmasıyla kişi çevik hareket edecek güç ve enerji meydana çıkmaktadır. Eski dönemlerde hayatta kalabilmek için oldukça işlevsel bir duyguyken günümüzde felakete yol açabilecek bir tepkiye dönüşmüştür. Paul Ekman’a göre evrimsel bakımdan en az uyumlu duygu olan öfke insanı kavgaya yöneltmekte eski dönemlerde kavga esnasında yaralayıcı veya öldürücü araçlara sahip olamama veya öfke kaynağına ulaşamama durumu varken günümüzde kitle iletişim araçları, teknolojik ilerlemeler ve ulaşımında ki kolaylık şiddetin uygulanmasını hatta öldürme eylemlerini kolaylaştırmıştır (Goleman, 2007: 57,61, 75, 373).

Kültürün öfke duygusu üzerindeki etkisi öfkelenen durumun algılanması ile ilgilidir. Yapılan araştırmalarda potansiyel öfke kaynakları kültürlerde farklılaşmakla beraber öfkelenince yaşanan yüz ifadelerinde de önemli farklılıklar görülmüştür. Kültürlerin öfke gibi duygular karşısında uygulanan sosyal yasalar da farklılık göstermektedir. Doğu kültürlerinde öfkenin gizlenilmesi gereken bir duygu olarak görüldüğü Eskimoların öfkeye ilişkin davranış ve düşünceleri tehlikeli bulduğu ve öfkesini ifade eden kişinin toplumsal izolasyonla başbaşa kaldığı görülmüştür. Yıkıcı olan bu duygunun ifadesinin sınırlandırılması sosyal uyumun devam ettirilmesi, bireysellik yerine grup içinde uyumlu olmayı ve homojenliği sağlamak amacıyla yapıldığı söylenebilir. Öfkenin ifade tarzı kültürlerin izin verdiği ölçüdedir (Balkaya, 2001:25).

Öfke diğer tüm duygular gibi tüm bireylerde var olan farklılığı sosyalleşme sonucunda oluşan bir duygudur. Hankins ve Hankins öfkenin özelliklerini şöyle sıralamışlardır:

1. Öfke, içsel bir yaşantı ve duygu durumudur.
2. Öfke, evrensel bir duygudur.
3. Planlı bir davranış değildir ve dolayısıyla kendiliğinden oluşan bir duygudur.
4. Öfke tepkileri belirli bir saldırı, eleştiri ve engellenme sonucu çıkmakta bu durum öfkeli olan kişiyi daha fazla saldırı ve eleştiriye uğramasına neden olmaktadır.
5. Öfkelenince ortaya çıkan davranışlar öğrenme sonucu oluşmaktadır. Dolayısıyla olumsuz saldırganlık öğeleri taşıyan öfkenin ortaya çıkan biçimleri yerine daha uygun biçimler yerine konulabilir (Balkaya, 2001:4)

Öğrenme sonucu öfkeye verilen tepkiler bir anlamda bireyin geçmiş deneyimlerinden, bireyin tutumlarını oluşturan bilişsel ve duygusal bileşenlerinden kaynaklanmaktadır. Öfke tepkileri olarak şunlar söylenebilir: öfkenin doğrudan ifadesi, karşılıklı iletişim, tepki vermeden önce düşünme, insanlara yönelik fiziksel saldırı, objelere yönelik fiziksel saldırı, sözel saldırı ya da

bağırma, beden dili, öfkeyi içte bastırma, öfke içte kendini eleştirme, öfke kontrolü, düzeltici yönde davranma, dikkati başka konuya çekme, pasif-agresif sabotaj, zulmetmek ve hedefi sosyal olarak izole etmek (Balkaya, 2001:6).

Öfkenin tetikleyicileri olarak her bireyde farklı bir durumun oluşması bireylerin birbirlerinde farklı inançları, ekonomik durumları (yoksulluk vs.), güç sahibi olma veya devam ettirme arzuları, geçmiş deneyimleri, statüleri, içinde bulunulan ortamı algılama biçimleri, günlük rutinlerindeki değişimler, bireysel yeterlilikleri veya yetersizlikleri, zihinsel ve çevresel uyumsuzlukları, yaşadıkları hayal kırıklıkları, çeşitli gerilimler, hatalara karşı duyarlılık farklılığı ve beklentileri sonucu oluşmaktadır. Örneğin bir babanın ödev yapmayan çocuğuna öfkelenmesi diğerinin ise öfkelenmemesi arasındaki fark, ilk babanın çocuğundan beklentisi veya kendisini atlatmaya çalıştığını düşünmesiyle öfke ortaya çıkmakta, ikinci babanın öfkelenmemesi ise çocukların ders çalışmaktan ziyade televizyon izleme veya oyun oynamaya daha yatkın olduğunu düşünmesi sonucu oluşmaktadır (Davies, 2018:36-40).

Davies, öfkenin tetikleyicilerini 3 kategoride değerlendirmektedir. Bunlar, bir başkasının davranışlarının maliyetleri (para ve itibar kaybı, engellenme gibi), sınır aşımı (kişinin belirlediği veya inandığı kuralın ihlali,), tahrik unsurlarıdır (Davies, 2018:36-40). Yapılan araştırmalarda, öfke düzeyi yüksek kişilerde üç temel düşünce yapısı bulunmuştur.

1. Hata yapmayla ilgili duyarlılık ve tahammül derecesi,
2. Başkalarının gözünde edinilen kişilik değerinin korunma çabası,
3. Olumsuz kişilik değerlerinden uzak durmak için subjektif bir doğrunun savunulması gerektiği inancı (Eroğlu, İrdem, 2016:26).

Novaco'ya göre öfkenin insan hayatına beş işlevi bulunmaktadır: Bunlar: öfkeli kişiye güç verir, kişinin duygularını kabartan, rahatsız edici davranışları önlemekte, diğer insanlara karşı negatif duyguların dışavurumunu sağlamakta, kişinin kaygılarını dışsal çatışmalara yönlendirerek egonun korunmasını sağlamaktadır. Bunlara ilaveten öfkeyle kişi kendi problemini tanımlayabilir, kendi çıkarları doğrultusunda çözümleyebilir, kendi duygularının farkına varabilir, bir şeylerin yolunda gitmediğinin farkında olunmasını sağlar ve kişi öfkeyle kendini korumaya alabilir. Fakat yapılan araştırmalarda ılımlı bir öfkenin işlevsel olduğu, bastırılmış öfkenin kan basıncını yükselttiği öfkenin ifade edilmesinin ise kronik bozukluklara yol açtığı tespit edilmiştir (Balkaya, 2001:7,8). Öfkelenen bireyde kaygı ve korku düzeyleri artmakta devamında ve sonucunda ise suçluluk ve üzüntü duyguları oluşmaktadır. Özellikle suçluluk ve utanç duyguları öfkenin ortaya çıkmasında diğer duygulara göre daha büyük rol oynamakta ve bu duyguların öfkeyi tetiklemesinin ana nedeni olarak kişisel onurun ve benlik saygısının kaybı olarak düşünülmektedir (Balkaya, 2001:12). En zor duygulardan biri olan öfkenin birçok yıkıcı sonuçları bulunmaktadır. Öfkenin işlevsel tarafı ılımlı bir öfke ile ortaya çıkarken yıkıcı bir öfkenin zararı kaynağına, hedefine ve hedefi dışındakilere vermektedir. Öfke; ev içi şiddet, çocuk istismarı, fiziksel ve sözel şiddet, sosyal ve kişisel problemler, kişiler arasında, bireylerin iş ve aile yaşantısında ciddi sorunlar, kısıtlı problem çözme becerisi, sosyal ilişkilerden uzaklaşma, sigara-madde bağımlılığı, yeme bozuklukları, depresyon, gerginlik, stres gibi ruh sağlığını tehdit eden kronik problemler, immun sistem, kalp damar hastalıkları, mide ve bağırsak hastalıklarına sebebiyet vermektedir (Soykan, 23).

Öfkenin sonuçları itibariyle fonksiyonel olmasından ziyade yıkıcılığı öfkeyle baş edebilme yollarının önemini daha da artırmaktadır. Günümüzde birey ekonomik etkinliklerini gerçekleştirirken öfkelenmesine neden olacak günlük birçok gündelik zemin hazırlayıcı unsur ve öfke tetikleyicileriyle baş başadır. Yorgun olmak, aç olmak, uykusuzluk, egzersiz yapmamak, endişeli olmak, üzgün veya depresyonda olmak, günlük kafein, alkol, nikotin bağımlılığı, aşırı sıcak veya soğuk iklim, stresli bir çalışma şekline sahip olmak bireyleri öfkeye açık hale getirmektedir. Ayrıca rahatsızlıkların gösterilmediği takdirde kendilerinin içinde bulunduğu olumsuz durumdan faydalanabileceği, hatta kişinin durumdan memnun olduğuna dair bir hissiyat oluşturabileceği, mutsuzluğunun önemsenmeyeceği kanaati insan ilişkilerine hâkimse öfkeyi göstermede herhangi bir engelle karşılaşmayacaktır. Öfkeli olmanın başka bir nedeni de bu kanaatlerin toplumda yaygın olması söylenebilir (Davies, 2018:230-259).

Öfke kontrolünün sağlanması insanların kaliteli bir yaşam ve sağlıklı iletişim kurabilmesi için gereklidir. İş yerinde yaşanan öfkenin kontrol altına alınabilmesi kurum ve hizmet alan kişiler açısından oldukça önemlidir. Öfke kontrolünün sağlanabilmesi için kullanılacak yöntem kişiye özel olmalıdır. Kişiliği, yaşam tarzı, ailenin davranış şekilleri, eğitim durumu, yaş, cinsiyet ve inançları göz önüne alınması gereken faktörlerdir. Kullanılacak yöntem, kişinin günlük yaşamında fazladan sıkıntı oluşturmamalıdır. Öfke kontrolünde amaç saldırganlıktan uzak, kişinin kendisine ve çevresindeki kişilere zarar vermeden öfke duygusunu ifade edebilmesini sağlamaktır (Bilge, A. vd., 2017:187). Öfke kontrolünün sağlanmasında kişinin düşünme sürecini uzatmak için spor, yürüyüş gibi bazı faaliyetlere yöneltmek önemlidir. Çatışma ortamından uzaklaştırılması ve kişinin öfke kontrolü için ketleyici düşünceleri oluşturması önemlidir. Ketleyici düşüncelerin oluşması kişinin öfkesini tüm yıkıcılığıyla yansıttmasının sonuçlarını değerlendirmesi ile mümkündür. Kişinin sahip olduğu inançlarla öfkesini yansıtmaya tarzının uyuşup uyuşmamasını tartışması yapılmalıdır. Ayrıca empatik düşünme tarzı ile öfke kaynağı anlaşılmalı çalışılmalıdır.

2.Araştırma ve Değerlendirme

2.1Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı muhasebe meslek mensuplarının ekonomik etkinlikleri gerçekleştirirken yoğun iş temposuna bağlı olarak oluşan öfke düzeylerini ve öfke durumlarının demografik özellikler bakımından farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Ayrıca çalışmamızda bu alanda yapılacak çalışmalara yol göstermek ve destek olmak hedeflenmiştir.

2.2.Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Bu çalışmada veri toplamada anket tekniği uygulanmış olup muhasebe meslek elemanlarının öfke düzeylerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiş olan durumluk sürekli öfke ölçeği uygulanmıştır. Özgün adı “The State Trait Anger Scale (STAS) olan anketi 1983 yılında C. D. Spielberger geliştirmiştir. Anketin Türkçe formu A. Kadir Özer tarafından yapılmış “Sürekli Öfke-Öfke Tarzı Ölçeği” (SÖÖTÖ) olarak 1994 yılında altı bölümden oluşmakta ve toplam 32 sorudan oluşmaktadır. Türkçeye çevirilmeye çalışmaları iki aşamada gerçekleştirilmiş olup birinci aşamada Türkçe ve İngilizce dillerine hakim 5 psikoloğa verilmiştir. Bu çalışmada her maddenin özgün ifadesi ile 5 farklı çalışma çevirinin bulunduğu form hazırlanmıştır. Bir maddenin bütün çevirileri arasında tam bir benzerlik bulunmadığında o maddenin çevirisi ölçeğe alınmamıştır. İkinci aşamada ise her iki dile hakim 25 kişilik grubun her bir maddenin

İngilizcesini okumaları ve anlamı en iyi yansıtan çevirisi yapılmış maddeyi işaretlemeleri istenmiştir. Çoğunluğun kabul ettiği maddeler ölçeğe alınmıştır (Savaşır, Şahin, 1997:73-78).

İç tutarlığı Cronbach Alfa değerleri ayrı ayrı hesaplanmış olup sürekli öfke boyutu için .79; kontrol altına alınmış öfke boyutu için .84, dışavurulmuş öfke boyutu için .78 ve bastırılmış öfke boyutu için .62 olarak bulunmuştur. Dörtlü likert tekniğiyle oluşturulan ölçekte “sizi ne kadar tanımlıyor? (1) Hiç, (2)Biraz, (3) Oldukça, (4)Tümüyle cümlelerinden meydana gelmektedir. Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Elazığ il genelinde faaliyet gösteren, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler oluşturmuştur. Elazığ Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasında kayıtları bulunun 204 serbest muhasebeci ve mali müşavir bulunmaktadır. (Aralık 2018 tarihi itibarıyla) .Bu meslek mensuplarının tümüne ulaşmak mümkün olmadığından, seçilen kolayda örnekleme yöntemi kapsamında, yüz yüze anket formunun ulaştırılmasıyla 80 adet geçerli anket toplanmıştır.

2.3.Güvenirlilik Analizi

Çalışmamızda Cronbach Alpha katsayısı 0,842 olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam bize ölçeğin yeterli derecede güven arz ettiğini göstermektedir.

2.4.Araştırmanın Analizi

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri hakkındaki bilgiler ve araştırma analizi aşağıda sunacağımız tablolar ve bu tablolardaki sonuçların incelenmesi çerçevesinde gerçekleşecektir.

Tablo:1 Meslek Mensuplarının Cinsiyeti

Meslek Mensuplarının Cinsiyeti	Frekans	%
Kadın	20	%25
Erkek	60	%75
Toplam	80	%100.0

80 muhasebe meslek mensubuna uyguladığımız katılımcılarımızın %25’i kadın, %75’i ise erkektir.

Tablo:2 Meslek Mensuplarının Medeni Durumu

Meslek Mensuplarının Medeni Durumu	Frekans	%
Evli	52	%65.0
Bekar	25	%31.3
Dul	3	%3.7
Toplam	80	%100.0

Katılımcılarımızın medeni durumlarına baktığımızda %65’i evli, %31’i bekâr ve %4’ü dul seçeneklerini işaretlemiştir.

Tablo:3 Meslek Mensuplarının Yaşı

Meslek Mensuplarının Yaşı	Frekans	%
30 ve altı	19	%23.8
31-40	29	%36.1
41-50	15	%18.8

*Muhasebe Meslek Mensuplarının Öfke Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma
(Elazığ İli Örneği)*

51-60	15	%18.8
61 ve üzeri	2	%2.5
Toplam	80	%100.0

Meslek mensuplarının yaş dağılımlarını incelediğimizde %24'ünün 30 yaş ve altı, %36'sının 31 ve 40 yaş arası, %19'unun 41 ve 50 yaş arası, %19'unun 51 ve 60 yaş arası ve %2'sinin 61 ve üzeri yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo:4 Meslek Mensuplarının Eğitim Durumu

Meslek Mensuplarının Eğitim Durumu	Frekans	%
Lise	6	%7.5
Önlisans	21	%26.2
Lisans	44	%55.0
Yüksek Lisans	8	%10.0
Doktora	1	%1.3
Toplam	80	%100.0

Anketimize katılan meslek mensuplarının %8'i lise mezunu, %26'sı önlisans %55'i lisans %10'u yüksek lisans %1'i ise doktora mezunu olduğunu belirtmiştir.

Tablo:5 Meslek Mensuplarının Unvanı

Meslek Mensuplarının Unvanı	Frekans	%
Muhasebe Meslek Elemanı	26	%33.7
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	54	%66.3
Yeminli Mali Müşavir	-	%0.0
Toplam	80	%100.0

Anketimize katılan meslek mensuplarının %34'ü muhasebe meslek elemanı %66'sı ise serbest muhasebeci mali müşavir unvanına sahip olduklarını belirtmiştir.

Tablo:6 Meslek Mensuplarının Çalışma Şekli

Meslek Mensuplarının Çalışma Şekli	Frekans	%
Bağımsız	43	%53.8
Kamu-Özel Firmaya Bağlı	11	%13.8
Bir Muhasebecinin Yanında	26	%32.4
Toplam	80	%100.0

Anketimize katılan meslek mensuplarının %54'ü bağımsız şekilde kendilerine ait özel bürolarda çalışmaktadır. %14'ü kamu ya da özel sektörlere bağlı olarak çalışmaktadır. %32'si ise henüz serbest muhasebeci ve mali müşavirlik belgesini almayan stajyer konumundadır ve bağımsız şekilde çalışan meslek mensuplarının yanında çalışmaktadır.

Tablo:7 Meslek Mensuplarının Mesleki Tecrübesi

Meslek Mensuplarının Mesleki Tecrübesi	Frekans	%
5 yıl ve altı	17	%21.2
6-10 yıl	24	%30.0
11-15 yıl	10	%12.5
16-20 yıl	15	%18.8
21-25 yıl	10	%12.5

*Muhasebe Meslek Mensuplarının Öfke Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma
(Elazığ İli Örneği)*

26 yıl ve üzeri	4	%5.0
Toplam	80	%100.0

Anketimize katılan meslek mensuplarının %21'i beş yıl ve altı %30'u 6-10 yıl arası %12'si 11-15 yıl arası, %19'u 16-20 yıl arası %12'si 21-25 yıl arası ve %5'i 26 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo:8 Meslek Mensuplarının Aylık Ortalama Geliri

Meslek Mensuplarının Aylık Ortalama Geliri	Frekans	%
1.000TL den az	3	%3.8
1.001TL – 2.000TL	11	%13.8
2.001TL 3.000TL	11	%13.8
3.001TL – 4.000TL	9	%11.0
4.001TL – 5.000TL	11	%13.8
5.000TL ve üzeri	35	%43.8
Toplam	80	%100.0

Anketimize katılan meslek mensuplarının aylık gelir dağılımlarına baktığımızda %3'ü 1.000TL den az %14'ü 1.001TL ve 2.000TL arası %14'ü 2.001TL ve 3.000TL arası %11'i 3.001 ve 4.000TL arası %14'ü 4.001 ve 5.000TL arası ve %44'ü 5.000TL ve üzeri geliri olduğunu belirtmiştir.

Tablo:9 Öfke Düzeyleri ve Frekansları

Muhasebe Meslek Mensuplarının Algıladıkları Öfke Düzeyi	%				Ortalama	Standart Sapma
	Hiç	Biraz	Oldukça	Tümüyle		
Çabuk patlarım, kızgın mizaçlıyım.	37,5	27,5	25,0	10,0	2,07	1,01
Öfkesi burnunda bir insanım.	42,5	32,5	21,3	3,7	1,86	0,88
Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.	15,0	40,0	36,3	8,7	2,38	0,84
Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkar.	26,2	33,8	28,7	11,3	2,25	0,97
Öfkelenince kontrolümü kaybederim.	41,3	31,3	17,5	10,0	1,96	0,99
Öfkelendiğimde ağzıma geleni söylerim.	42,4	33,8	18,8	5,0	1,86	0,89
Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.	20,0	36,2	32,5	11,3	2,35	0,92
Engellendiğimde içimden birilerine vurmak gelir.	57,4	18,8	18,8	5,0	1,71	0,94
Yaptığım iyi bir iş kötü	21,2	43,8	23,7	11,3	2,25	0,92

*Muhasebe Meslek Mensuplarının Öfke Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma
(Elazığ İli Örneği)*

değerlendirildiğinde çılgına dönerim.						
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda öfkemi kontrol ederim.	21,2	31,3	28,7	18,8	2,45	1,02
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda kızgınlığımı gösteririm.	22,5	50,0	22,5	5,0	2,10	0,80
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda başkalarına karşı sabırlıyım.	15,0	35,0	25,0	25,0	2,60	1,02
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda somurtur ya da surat asarım.	27,5	42,5	22,5	7,5	2,10	0,89
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda insanlardan uzak dururum.	16,2	38,8	30,0	15,0	2,43	0,93
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda başkalarına iğneli sözler söylerim.	37,4	43,8	11,3	7,5	1,88	0,88
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda soğukkanlılığımı korurum.	10,0	41,2	30,0	18,8	2,57	0,91
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.	46,2	30,0	15,0	8,8	1,86	0,97
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda için için köpürürüm ama göstermem.	15,0	46,2	27,5	11,3	2,35	0,87
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda davranışlarımı kontrol ederim.	13,7	40,0	31,3	15,0	2,47	0,91
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda başkalarıyla tartışırım.	33,7	43,8	20,0	2,5	1,91	0,79
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda içimde kimseye söyleyemediğim kinler beslerim.	38,7	36,3	20,0	5,0	1,91	0,88
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda beni çileden çıkaran her neyse saldırırım.	57,5	18,7	22,5	1,3	1,67	0,86
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.	18,8	35,0	27,4	18,8	2,46	1,00
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.	31,2	41,2	23,8	3,8	2,00	0,84
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda belli ettiğimden daha öfkeliyimdir.	18,7	37,5	33,8	10,0	2,35	0,90
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.	13,7	33,8	35,0	17,5	2,56	0,93
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda kötü şeyler söylerim.	40,0	36,2	20,0	3,8	1,87	0,86
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda	13,7	37,5	33,8	15,0	2,50	0,91

*Muhasebe Meslek Mensuplarının Öfke Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma
(Elazığ İli Örneği)*

hoşgörülü ve anlayışlı olmaya çalışırım.						
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda içimden insanların fark ettiğinden daha fazla sinirlerim.	18,7	32,5	37,5	11,3	2,41	0,92
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda sinirlerime hâkim olamam.	30,0	43,7	18,8	7,5	2,03	0,89
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda beni sınırlendirene ne hissettiğimi söylerim.	12,4	43,8	38,8	5,0	2,36	0,76
Öfkeli olduğumda ya da kızdığımda kızgınlık duygularımı kontrol ederim.	11,3	42,5	28,7	17,5	2,52	0,91

Anketimize katılan muhasebe meslek mensuplarının önermelere verdikleri cevapları incelediğimizde, meslek mensuplarının %45'i başkalarının hataları, yapılan işi yavaşlatınca fazlasıyla öfkeli olduklarını belirtmişlerdir. %44'ü başkalarının önünde eleştirilmekten oldukça hiddetlendiklerini ve öfkeli olduklarında ya da kızdıklarında aslında belli ettiklerinden daha fazla öfkeli olduklarını ifade etmişlerdir. %20'si ise öfkeli olduklarında bu durumu karşı tarafla tartışarak, kötü yada iğneleyici sözler söyleyerek belli ettiklerini ifade etmişlerdir. Meslek mensuplarının %45 ve daha fazlası zaman zaman oldukça öfkelenmelerine rağmen duygularını kontrol ederek anlayışlı olmaya çalıştıklarını, soğukkanlılıklarını koruduklarını, başkalarına karşı sabırlı olduklarını, ayrıca kendi öfkelerini başkalarıyla kıyasladıklarında kendi öfkelerinin daha geçici olduğunu ve daha çabuk sakinleştiklerini belirtmişlerdir.

Tablo:10 Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetine Göre Öfke Durumları

	Cinsiyet	Sayı	Ortalama	Standart sapma	F	S	t
Öfke	Kadın	20	2,2734	,44999	,136	,713	,908
	Erkek	60	2,1646	,46880			,927

Öfke düzeyleri ve cinsiyet ilişkisine bakıldığında $P > 0,05$ den büyük olduğundan öfke düzeyi ile cinsiyet arasında ilişki bulunamamıştır. Ancak kadın muhasebe meslek mensuplarının öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo:11 Muhasebe Meslek Mensuplarının Medeni Durumlarına Göre Öfke Durumları

	Medeni Durum	Sayı	Ortalama	Standart sapma	F	p
Öfke	Evli	52	2,2806	,42805	2,883	,062
	Bekar	25	2,0200	,51719		
	Dul	3	2,0833	,14768		

Öfke düzeyleri ve medeni durum ilişkisine bakıldığında $P > 0,05$ den büyük olduğundan öfke düzeyi ile medeni durum arasında ilişki bulunamamıştır. Ancak evlilerin daha yüksek öfke ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo:12 Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaşlarına Göre Öfke Durumları

	Yaş	Sayı	Ortalama	Standart sapma	F	p
Öfke	30 ve altı	19	2,0674	,36403	1,170	,331
	31-40	29	2,2177	,45320		
	41-50	15	2,0979	,50207		
	51-60	15	2,3583	,52900		
	61 ve üzeri	2	2,4531	,64082		

Öfke düzeyleri ve muhasebe meslek mensuplarının yaş ilişkisine bakıldığında $P > 0,05$ den büyük olduğundan öfke düzeyi ile yaş arasında ilişki bulunamamıştır. Ancak 61 ve üzeri yaş grubundaki meslek mensuplarının öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Elazığ ilindeki muhasebe meslek mensuplarının öfke düzeylerini konu aldığımız çalışmamızda, muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken mükellef ve mevzuat arasında sıkışıp kaldıklarını, haksız rekabet, ve staja başlamanın sınavla olmasına rağmen meslek mensubu sayısındaki hızlı artış, ara eleman sıkıntısı ve iş yükü fazlalığı gibi nedenlerden dolayı zorluklar yaşadıklarını ve bu zorlukların zaman zaman meslek mensupları üzerinde öfkeye sebebiyet verdiğini söyleyebiliriz.

Çalışmada Elazığ'da faaliyette bulunan 80 meslek mensubuna gönüllü katılımlı olarak yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Elde ettiğimiz verilere göre meslek mensuplarının öfke düzeylerinin orta seviyelerde olduğunu, ancak daha çok başkalarının önünde eleştirilmenin, başkalarının hataları yüzünden kendi işlerinin yavaşlamasının yüksek öfke düzeyine sebebiyet verdiği görülmektedir. Ayrıca evli meslek mensuplarının öfke ortalaması daha yüksek çıkmıştır. Bu duruma aileye yeteri kadar zaman ayıramamak ve ailevi sorumlulukların iş yükü fazlalığından dolayı tam olarak yerine getirilmemiş olmasının sebebiyet verdiğini söyleyebiliriz. Yine 61 yaş ve üzeri meslek mensuplarının öfke ortalaması daha yüksektir. Bunun nedeni olarak da gelişen teknolojiyle beraber mevzuatın da sık sık değişmesi karmaşıklaşması ve muhasebenin teknolojiye bağımlı hale gelmesi sonucu meslek mensuplarının geçmiş öğrenimlerini değiştirmenin güçlüğünden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Ancak meslek mensuplarımız öfkelenmeler bile bunu karşı tarafa yansıtılmaya çalıştıklarını, soğukkanlılıklarını koruduklarını ve sabırlı olmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu durum bize meslek mensuplarımızın öfke kontrolüne sahip olduklarını kanıtlamaktadır.

KAYNAKLAR

- Balkaya, F. 2001. Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Geliştirilmesi ve Bazı Semptom Gruplarındaki Etkisi. Ankara Üniversitesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Bilge, A., Balta, S., Aykar, F. Ş., Yılmaz, S. (2017). İşyerinde Öfke Kontrolü Eğitiminin Etkililiği: Otel İşletmeleri Çalışanları İle Yapılan Bir Araştırma. GÜSBD 2017; 6(4): 186-192
- Davies, W. 2018. Öfke ve Tahammülsüzlük. D. Günkut (Çev.). İstanbul:Kuraldışı
- Goleman, D. (2007). Duygusal Zeka Neden IQ'dan Önemlidir? (31. b.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Hankins, G., Hankins, C. (1988). Prescription for Anger. New York:Warner
- Eroğlu, F., İrdem, Ş. 2016. Örgütlerde Öfke Olgusu ve Öfke Yönetimi. Yeni Fikir Dergisi, yıl7 sayı17 (22-42).
- Navaco R (1975) Anger Control The Development and Evaluation of an Experimental Treatment Lexington Mass: D.C.Healt
- Özer, A. K. (1994). Sürekli Öfke (SL-Öfke) ve Öfke İfade Tarzı (Öfke-Tarz) Ölçekleri Ön Çalışması. Türk Psikoloji Dergisi. 31. 26-35
- Soykan, Ç. Öfke ve Öfke Yönetimi. Kriz Dergisi, 11(2) (19-27)
- Savaşır, I. Şahin, H.N. (1997). Bilişsel Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. Ankara:Türk Psikoloji Derneği.